

اقتصاد بین‌الملل

رشد اقتصادی ایران در ۳۰ اقتصاد برتر دنیا دوم شد

صندوق بین‌المللی پول از رتبه دومی ایران در میان ۳۰ اقتصاد برتر دنیا در سال ۲۰۲۳ از نظر رشد اقتصادی خبر داد. به گزارش «ایران اقتصادی»، صندوق بین‌المللی پول در

جدیدترین گزارش خود از وضعیت اقتصادی جهان که تحت عنوان گزارش چشم‌انداز اقتصادی جهان منتشر شده رشد اقتصادی ایران در سال ۲۰۲۳ را ۵٫۴ درصد اعلام کرده است. رشد ۵٫۴ درصدی اقتصاد ایران در سال ۲۰۲۳ طی سال‌های اخیر بی‌سابقه بوده و بهترین عملکرد اقتصاد ایران از زمان خروج آمریکا از برجام در سال ۲۰۱۸ و اجرای سیاست فشار حداکثری از سوی کاخ سفید بوده است. بر اساس این گزارش، ایران در میان ۳۰ اقتصاد برتر دنیا پس از هند بیشترین رشد اقتصادی در سال ۲۰۲۳ را داشته است. این ۳۰ اقتصاد که در مجموع ۸۳ درصد از تولید ناخالص داخلی دنیا را به خود اختصاص داده‌اند شامل اقتصادهای توسعه یافته‌ای مثل آمریکا و آلمان و کشورهای در حال توسعه‌ای مثل ایران، ترکیه، کره جنوبی و چین هستند. در میان این اقتصادها، هند با رشد ۶٫۷ درصدی در سال ۲۰۲۳ مواجه شده که بیشتر از هر کشور دیگر بوده است. پس از هند، ایران با رشد ۵٫۴ درصدی در رتبه دوم این کشورها از نظر رشد اقتصادی قرار گرفته است. فیلیپین با رشد ۵٫۳ درصدی پس از ایران در رتبه سوم قرار گرفته است. در میان این کشورها، آرژانتین و عربستان، آلمان و پاکستان با رکود اقتصادی و رشد منفی مواجه شده‌اند. اقتصادهای آرژانتین و عربستان منفی ۱٫۱ درصد رشد داشته است. آلمان نیز با رشد منفی ۰٫۳ درصدی و پاکستان با رشد منفی ۰٫۲ درصدی مواجه شده‌اند. رشد اقتصادی برخی کشورهای دیگر عبارت است از: برزیل ۳٫۱ درصد، کانادا ۱٫۱ درصد، مصر ۳٫۸ درصد، فرانسه ۰٫۸ درصد، ژاپن ۱٫۹ درصد، کره جنوبی ۱٫۴ درصد، نیجریه ۲٫۸ درصد، هلند ۰٫۲ درصد، روسیه ۳ درصد، تایلند ۲٫۵ درصد، آمریکا ۲٫۵ درصد و انگلیس ۰٫۵ درصد.

صندوق بین‌المللی پول در این گزارش رشد ۳٫۷ درصدی را برای اقتصاد ایران طی سال ۲۰۲۳ و رشد ۳٫۲ درصدی را برای سال ۲۰۲۵ پیش‌بینی کرده است.

انرژی

دورنمای درآمد نفتی و نزول سیاه شد

تحلیلگران و مدیران صنعت می‌گویند وضع مجدد تحریم‌های آمریکا علیه بخش نفت و گاز و نزول سیاه به جریان درآمد این کشور عضو اوپک از صادرات نفت لطمه زده و سرمایه‌گذاری‌های جدید در

انرژی را فلج خواهد کرد. به گزارش «ایران اقتصادی»، واشنگتن هفته جاری دستور داد تمامی مبادلات تجاری میان نهادهای آمریکایی و شرکت دولتی مینرون ونزوتولا، متوقف شود و اعلام کرد اگر دولت نیکلاس مادورو، رئیس‌جمهور ونزوتولا، به توافق سال گذشته خود برای پذیرش شرط یک انتخابات ریاست جمهوری منصفانه نرسد، معافیت از تحریم‌ها را در آوریل تمدید نخواهد کرد.

پس از اینکه دادگاهی در ونزوتولا، هفته گذشته ممنوعیت حضور ماریا کورینا ماچادو در انتخابات ریاست جمهوری این کشور را تأیید کرد، آمریکا، فشار بر ونزوتولا را افزایش داده است. آمریکا که نخستین تحریم‌های نفتی علیه ونزوتولا را در سال ۲۰۱۹ میلادی وضع کرد، در اکتبر به شرط برگزاری انتخابات منصفانه، معافیت از تحریم‌ها را برای این کشور صادر کرده بود. طبق گزارش مؤسسه مشاوره ایکواتالیستیک مستقر در کاراکاس، پیش‌بینی می‌شد در نتیجه کاهش تحریم‌ها، ونزوتولا کل درآمد نفتی خود را از حدود ۱۲ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۳ به ۲۰ میلیارد دلار در سال میلادی جاری افزایش دهد. این

پیش‌بینی براساس صادرات بالای نفت و پتروشیمی به مشتریانی نقدی در کشورهای شامل آمریکا و هند بود. فرانسسکو موندالی، مدیر برنامه انرژی آمریکایی لاتین در مؤسسه پیکر دانشگاه رایس، گفت: تخفیف‌ها در قیمت فروش نفت ونزوتولا، بسیار کاهش یافته بود و عایدی حاصل از فروش نفتی برای شرکت دولتی PDVSA آسان‌تر شده بود. این به مادورو کمک می‌کرد. وی افزود: اگر معافیت از تحریم‌ها در آوریل تمدید نشود، این درآمد دوباره کاهش پیدا خواهد کرد و سناریوهای رشد اقتصادی قوی و انتخابات رقابتی کم‌رنگ خواهد شد. به گفته کارشناسان، ریسک کمبود دوباره سوخت برای شورون، ائی، ریسل و موزل اند پرام اجازه دهد به قراردادهای بازپرداخت بدهی ادامه دهند تا از فروپاشی کامل ونزوتولا جلوگیری شود، شاید فراهم کردن سرمایه‌گذاری پایدار برای توسعه تولید این کشور کافی نباشد. علی مشیری، مدیرعامل شرکت آمواس گلوبال انرژی که منافی در این کشور آمریکایی جنوبی دارد، گفت: مجوزهای خاص برای یک یا دو شرکت، به عنوان بازگشت سرمایه به ونزوتولا سودمند نخواهد بود. وی افزود: این واقعه نمی‌تواند سوزن بخش نفت ونزوتولا را برای افزایش قابل توجه تولید نکان دهد. تسهیل تحریم‌های آمریکا که در نوامبر سال ۲۰۲۲ با مجوز ویژه برای شرکت شورون آغاز شد، تغییر بزرگی را برای خزانه این کشور آمریکایی جنوبی رقم زد. شرکت نفتی دولتی PDVSA از سال ۲۰۱۹ مجبور شده بود بیشتر معاملات نفتی خود را به سوآپ و فروش از طریق واسطه‌ها تغییر دهد زیرا مشتریان نمی‌خواستند در معرض تحریم قرار گیرند. طبق داده‌های ردیابی نفتکش‌ها، صادرات نفت شرکت PDVSA و شرکای سرمایه‌گذاری مشترک آن، در سال میلادی گذشته، حدود ۱۳ درصد افزایش یافت و به میانگین ۷۰۰ هزار بشکه در روز رسید. تولید نفت این کشور با ۹ درصد افزایش، به ۷۸۳ هزار بشکه در روز رسید. این شرکت روابط خود را با برخی از مشتریان اصلی سابق خود دوباره احیا کرد. کاسته شدن از شدت تحریم‌ها، درآمد فروش نفت را افزایش داد و تولید ناخالص داخلی ونزوتولا را به میزان پنج درصد در سال ۲۰۲۳ افزایش داد. همچنین راه را برای ونزوتولا هموار کرد تا برای اولین بار در سال‌های اخیر، برای جلب نظر آفرینندگان برای افزایش هزینه‌های عمومی برنامه‌ریزی کند.

پدرو تله‌چیا، وزیر نفت ونزوتولا، روز سه‌شنبه اعلام کرد این کشور آماده مقابله با بازگشت تحریم‌ها است و هشدار داد آمریکا هم ممکن است از صادرات کمتر نفت ونزوتولا آسیب ببیند. طبق گزارش ایسنا از رویترز، به گفته منابع، پیام او در آرام کردن شرکت‌هایی که در حال برنامه‌ریزی برای خرید نفت ونزوتولا و مشارکت در پروژه‌های انرژی این کشور هستند، تأثیر چندانی نداشت.

عکس: ایرنا

نرخ تورم کاهشی می‌شود

✓ حتی کشورهایی مثل ایالات متحده با بالاترین حاکمیت اقتصاد

سرمایه‌داری هم برنامه‌های تثبیت اقتصادی را پیاده کرده‌اند

✓ سیاست‌های تثبیت اقتصادی در صورتی به موفقیت کامل می‌رسد که با

سیاست‌های مالی هماهنگ باشد

گفت‌وگو

بانک مرکزی، در یک سال گذشته سیاست‌های پولی مؤثری را برای برقراری آرامش در بازارها عملیاتی کرده است. از کنترل ترانزنامه بانک‌ها تا کاهش حجم نقدینگی به کانال ۲۵ درصد در دی ماه سال جاری و همچنین راه‌اندازی مرکز مبادله ارز و طلا

ایران و اجرای بسته سیاستی تثبیت اقتصادی، توانسته است بخش قابل توجهی از حباب نرخ‌ها را در بازارها تخلیه کند و نرخ تورم را نیز در مسیر کاهشی خود قرار دهد. در عین حال، توفیقاتی در دیپلماسی اقتصادی و رازینی‌های بانکی با کشورهای همسایه و منطقه حاصل شده که مورد تأیید اغلب فعالان اقتصادی و تجاری کشور نیز است. امین دلیری، معاون اسبق وزیر امور اقتصادی و دارایی و رئیس سازمان امور مالیاتی، در گفت‌وگویی به تشریح عملکرد بانک مرکزی برای تثبیت وضعیت اقتصادی کشورمان در یک سال گذشته پرداخته است.

یکی از مهم‌ترین اهداف

سیاست تثبیت اقتصادی بانک مرکزی، کنترل انتظارات تورمی و نهایتاً تحقق کنترل تورم است. ادامه این روند چه نتایج ملموسی را به همراه خواهد داشت؟

سیاست تثبیت اقتصادی بانک مرکزی که از سال ۱۴۰۲ در پیش گرفته شد، بعد از شوک‌های همزمان ارزی و پولی و قیمتی ناشی از اجرای طرح مردمی سازی بارانه‌ها، که یکی از بزرگ‌ترین شوک‌های ارزی و قیمتی در چهار دهه گذشته بود، توانسته است تا حدودی از التهابات بازار ارز و انتظارات تورمی بکاهد.

سیاست تثبیت اقتصادی در مقابل سیاست اقتصاد انبساطی قرار دارد. اقتصاد انبساطی در واقع همان اقتصاد مبتنی بر اقتصاد بازار است و به معنای دیگر همان اقتصاد سرمایه‌داری لیبرالی است که با تعدیل اندیشه‌های اقتصاددانان و طرفداران مکتب کلاسیک‌ها، تفکرات

نئولیبرالی جای آن را گرفت. اقتصاد سرمایه‌داری از دو قرن گذشته تاکنون در کشورهای سرمایه‌داری غربی و آمریکای شمالی رواج داشته و در این مدت با بحران‌های متعدد اقتصادی و مالی مواجه بوده است که از آن، در تاریخ اقتصادی به عنوان بحران سرمایه‌داری و بحران بدهی‌ها که یک معضل بزرگ جهانی شد، یاد می‌شود. لذا برخلاف نظر

مؤکد مکتب اقتصاد سرمایه‌داری مبنی بر عدم دخالت دولت‌ها در اقتصاد، دولت‌ها برای فرونسازان بحران‌های مالی مجبور به دخالت شدند. بعد از بحران بزرگ مالی ۱۹۲۹ میلادی و با اشاعه اندیشه‌های «کینز»، اقتصاددان مشهور انگلیسی، دخالت دولت‌ها در اعمال سیاست‌های تثبیت اقتصادی قوت گرفت و بحران‌های اقتصادی و مالی که بر اثر

حاکمیت بلامنازع اقتصاد سرمایه‌داری شکل گرفته بود، با دخالت دولت و دستکاری دولت‌ها در تنظیم مکانیزم بازار، مهار شد و از آن پس دخالت دولت‌ها در اقتصاد برای ایجاد تعادل و کنترل التهابات و نوسانات اقتصادی و مالی مجاز شناخته شد. این دخالت دولت‌ها، همان اجرای اقتصاد تثبیتی است که برای حفظ منافع

ملی در شرایط بحرانی که مکانیزم بازار عاجز از ایجاد تعادل در اقتصاد است یا انحصارات، مانع تحقق عدالت اقتصادی و اجتماعی است، به کار گرفته می‌شود.

سیاست تثبیت اقتصادی در واقع از بروز بحران‌های ارزی و سقوط بازار سهام جلوگیری می‌کند و با به‌کارگیری سیاست تثبیت اقتصادی و دستکاری آگاهانه سیاست‌های پولی و مالی از گسترش و ادامه رکود و تشدید تورم اجتناب می‌شود. سیاست‌های تثبیت در واقع به‌کارگیری سیاست‌های ترکیبی تعیین‌مندی در جهت کاهش استقراض دولت و اعمال سیاست‌های پولی انقباضی کنترل شده است و شرط موفقیت به‌کارگیری این سیاست هماهنگی بین سیاست‌های پولی و سیاست‌های مالی است. سمت و سوی این دو سیاست باید در جهت اهداف مشخص باشد.

سیاست تثبیت اقتصادی مبتنی بر نظریه‌های علمی اقتصادی است. بعد از بروز بحران‌های اقتصادی و مالی در

انوار مختلف، نظریه مکتب اقتصادی کلاسیک‌ها و اندیشه‌های اقتصادی لیبرالی ترک برداشت و سست شد. البته با ظهور اندیشه‌های اقتصاددانان مکتب اقتصادی کینزین‌ها و بروز اندیشه‌های نوگرایانه حتی در سیاست‌های تعدیلی بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول، خط بطلانی بر اندیشه‌های مطلق مکتب اقتصادی کلاسیک‌ها کشیده شد.

بعد از بحران مالی ۱۹۲۹ با سقوط ۴۸ درصدی بازارهای مالی و نیز بحران مسکن در آمریکا در دوره‌های اخیر، دولت آمریکا با وجود حاکمیت اقتصاد سرمایه‌داری در این کشور، مجبور به دخالت در بازار شد و با تزریق مقادیر زیاد دلار، توانست بحران‌های اقتصادی و مالی پیش آمده را مهار کند.

چنین سیاست‌های مشابهی در بحران‌های اقتصادی و مالی در مواردی نظیر برنامه تثبیت اقتصادی رژیم صهیونیستی در سال ۱۹۸۵، بحران مالی در اقتصاد کره جنوبی در دهه ۱۹۹۰ در پی بحران مالی آسیا،

اگر سیاست‌های تثبیت

اقتصادی تداوم یابد،

انتظار می‌رود نرخ تورم

کاهشی باشد و در سال

آینده در حد ۳۷ درصد

کاهش یابد

در شرایط ثبات اقتصادی

از التهابات بازار ارز و

کالا جلوگیری می‌شود

و انتظارات تورمی که در

شرایط غیرقابل پیش‌بینی

بودن اقتصاد شکل

می‌گیرد، در فضای اجرای

تثبیت اقتصادی فروکش می‌کند

در این دریای پرتلاطم تلاش می‌کند خود را به ساحل مقصود برساند. آیا اقتصاد رها شده لیبرالی در این شرایط شدنی است؟ با وجود این، افرادی هنوز بر طبل حاکمیت بدون چون و چرای اقتصاد لیبرالی و آزادی مطلق بازار برای جریان‌سازی اقتصاد ایران در راستای حاکمیت بازار می‌کوبند، آنها باید بدانند نسخه نامناسبی برای اقتصاد کشور پیچیده‌اند. اگر اهل تحقیق و به دنبال واقعیت‌ها برای بازسازی اقتصاد ایران هستند، باید مسیری را که به نفع مردم باشد انتخاب کنند. ولی متأسفانه سه دهه افکار آنان با شدت و ضعف بر دولت‌های مختلف در این دوره‌ها حاکم بوده و در تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری مسئولان ارشد، نقش تعیین‌کننده داشته است که اقتصاد کشور را به سمتی بردند که انگار انقلاب اسلامی با افکار بلند افرادی چون امام خمینی (ره)، شهید مطهری، شهید بهشتی و شهید محمدباقر صدر و دیگر اندیشمندان اسلامی در خصوص اقتصاد اسلامی، آشنا نبوده و چیزی در این باره هرگز گفته نشده یا نشنیده‌اند. همان راهی را رفتند که نسخه‌های تعدیلی اصلاح نشده صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی تجویز کرده بود و بدون درنگ حتی در دولت‌هایی با شعارهای انقلابی با طرح جراحی اقتصادی عیناً را اجرا کردند، در حالی که صندوق بین‌المللی پول برای اجرای نسخه‌های تعدیل اقتصادی در کشورهای در حال توسعه طی گزارش محرمانه‌ای با توجه به اینکه اجرای نسخه‌های تعدیل اقتصادی منجر به نارضایتی‌های اجتماعی و منجر به بحران‌های سیاسی و حتی تغییر حکومت‌ها می‌شود، به این کشورها توصیه کرده برای اجتناب از بروز چنین حوادثی، سیاست‌های جبرانی را اجرا کنند.

- آیا سیاست تثبیت بانک مرکزی که از اواخر سال ۱۴۰۱ اتخاذ شده، موفق بوده است؟

نخست اینکه، سیاست‌های تثبیت اقتصادی در صورتی به موفقیت کامل می‌رسد که با سیاست‌های مالی هماهنگ باشد. یعنی این دو سیاست باید لبه تیز قیچی بجا اعمال و اصلاح و اعمال بازبانی اقتصادی باشند. دوم، سیاست تثبیت اقتصادی باید مداوم و بدون توقف اجرا شود. سوم، فشارهای سیاسی از طرف نیروهای بیرونی نباید خللی در اجرای برنامه‌های تثبیت ایجاد کند. چهارم، سیاست تثبیت اقتصادی باید با برنامه‌های اصلاحی ساختارها و نهادهای تأثیرگذار بر اقتصاد باشد. مثل کاهش اندازه دولت و حذف سازمان‌های موازی و در راستای آن کاهش هزینه جاری دولت باید مدنظر قرار گیرد.

سیاست تثبیت بانک مرکزی تا حدودی به اهداف مورد نظر خود رسیده است، به عنوان مثال مانند تثبیت نسبی نرخ ارز یا کاهش درصدی از رشد پایه پولی و رساندن رشد آن به میزان ۳۳٫۴ درصد از آن جمله است. البته هنوز میزان رشد پایه پولی زیاد است و می‌تواند نرخ تورم را افزایش دهد. لذا باید عوامل به وجود آورنده آن کنترل شود. کنترل رشد نقدینگی، کاهش نسبی نرخ بیکاری و کاهش نسبی نرخ تورم تولیدکننده بر اساس آمارهای بانک مرکزی، از دیگر دستاوردهایی است که در اجرای سیاست‌های تثبیت رخ داده است. بدهی است در شرایط ثبات اقتصادی از التهابات بازار ارز و کالا جلوگیری می‌شود و انتظارات تورمی که در شرایط غیرقابل پیش‌بینی بودن اقتصاد شکل می‌گیرد، در فضای اجرای تثبیت اقتصادی فروکش می‌کند.

بنابراین در شرایط تثبیت اقتصادی باید تمام سیاست‌های پولی و مالی در یک جهت حرکت کنند. ضمن اینکه پرداخت بارانه صرفاً برای خانوارهای کم درآمد دهک‌های یک تا ۳ باید انجام شود و گسترش توزیع کالا بر الکترونیکی برای تثبیت قیمت کالاهای اساسی ضروری است. اگر سیاست‌های تثبیت اقتصادی تداوم یابد، انتظار می‌رود نرخ تورم کاهشی باشد و در سال آینده در حد ۳۷ درصد کاهش یابد.